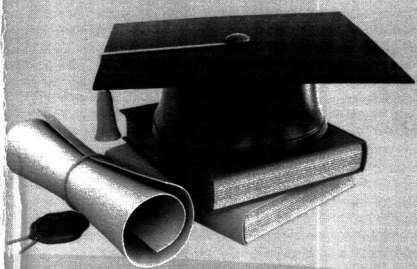

ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Перлини наукового пошуку

**Збірник
наукових
статей**

Київ
2016

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. СПІЛЬНА ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВЦІВ І МАГІСТРІВ	
Ващенко О.М., Антонян Л.М. Формування в учнів 3-х класів навичок здорового способу життя у позаурочній діяльності	6
Ващенко О.М., Сударева А.І. Роль і місце фізичного виховання у формуванні навичок здорового способу життя молодших школярів	16
Ващенко О.М., Хижняк А.О. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності: теоретичний аспект	25
Вишнівська Н.В., Пилипчук Н.М., Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання на уроках «Я у світі»	32
Волинець К.І., Погоріла Д.О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання дидактичних ігор на уроках математики	41
Волинець К.І., Рижук Т.М. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до формування пізнавального інтересу учнів на уроках математики	51
Канішевська Л.В., Ващенко С.В. Діагностика готовності майбутніх учителів початкової школи до формування гуманних відносин молодших школярів	62
Кравченко Т.В., Бородавко М.О. Формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до професійної діяльності: теоретичний аспект	69
Кравченко Т.В., Замишляк І.В. Сутність готовності майбутнього вчителя до екологічного виховання у професійній діяльності	78
Кравченко Т.В., Козирева Д.Л. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи як наукова проблема	86
Кравченко Т.В., Кривошей Т.В. Формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до набуття професійно значущих якостей: теоретичний аспект	94
Кравченко Т.В., Руденко М.С. Теоретичні засади формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до професійної діяльності	102
Кравченко Т.В., Сараєва Т.О. Формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до розвитку мислення учнів на уроках природознавства	113
Набільська О.В., Симоненко К.О. Використання інтерактивного навчання у початковій школі на уроках природознавства	121
Романенко Л.В., Бойко О.Г. Актуальність проблеми підготовки студентів до формування поняттєвого мислення молодших школярів	132
Романенко Л.В., Опанасенко О.В. Аналіз практики підготовки студентів до розвитку творчих здібностей молодшого школяра	139

Стаднік Н.В., Барабаш П.В. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів початкової школи до організації дослідницької роботи молодших школярів у природі	147
Стаднік Н.В., Бурка К.К. Теоретичні підходи до визначення готовності майбутнього вчителя початкової школи до роботи з обдарованими учнями	154
Стаднік Н.В., Мажуровська К.С. Складові готовності майбутніх учителів до громадянського виховання молодших школярів	160
РОЗДІЛ П. НАУКОВІ ДОРОБКИ МАГІСТРІВ	
Антонян Л.М. Особливості організації позаурочної діяльності у початковій школі	166
Барабаш Н.В. Сутність поняття «дослідницька робота молодших школярів у природі»	176
Бородавко М.О. Основні підходи до розкриття сутності поняття «педагогічна технологія»	182
Бурка К.К. Структура готовності майбутнього вчителя початкової школи до роботи з обдарованими учнями	191
Ващенко С.В. Аналіз стану готовності майбутніх учителів початкової школи до формування гуманних відносин молодших школярів	197
Заминяк І.В. Організація екологічного виховання молодших школярів на уроках природознавства засобами проєктної діяльності	204
Козирева Д.Л. Розвиток логічного мислення молодших школярів на уроках математики: актуалізація проблеми	212
Кривошей Т.В. Формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до набуття професійно значущих якостей	220
Літвін В.О. Роль і місце наочності на уроках математики в початковій школі	229
Мажуровська К.С. Особливості підготовки майбутніх учителів до громадянського виховання молодших школярів	238
Пилипчук Н.М. Сучасні підходи до використання інформаційних технологій на уроках «я у світі»	247
Погоріла Д.О. Використання дидактичних ігор на уроках математики в початковій школі	253
Рижук Т.М. Дидактична гра як засіб формування пізнавального інтересу молодших школярів на уроках математики	264
Руденко М.С. Основні підходи до організації дослідницької діяльності молодших школярів	271
Сараєва Т.О. Авторська технологія «Creative case» як засіб формування готовності майбутнього вчителя до розвитку мислення учнів	280
Сударєва А.І. Фізичне виховання як чинник здорового способу життя молодшого школяра	289

Хижняк А.О. Сутність поняття «фізкультурно-оздоровча діяльність початкової школи»	296
РОЗДІЛ ІІІ. НАУКОВІ ДОРОБКИ НАУКОВЦІВ ТА ВЧИТЕЛІВ-ПРАКТИКІВ	
Вяшнівська Н.В. Теоретична складова підготовки педагогів шкільно-інтернатів до виховання милосердя в учнів молодшого шкільного віку	303
Гордієнко Н.П. Аналіз шляхів реалізації науково-методичної проблеми навчального закладу	311
Кошман П. Я. Підготовка майбутнього вчителя до використання наочних засобів на уроках трудового навчання в початковій школі	318
Крутенко О.В. Шляхи формування патріотичних почуттів школярів (у контексті творчої спадщини О. Захаренка)	326
Нестеренко А.В., Макієнко Н. М. Засоби підготовки майбутніх учителів до педагогічної культури спілкування з батьками учнів	334
Олійник І.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках музичного мистецтва	340
Романенко Л.В., Романенко К.А. Моделювання здоров'язбережувального середовища навчального закладу	346
Соломенцева Л.М. Техніки ефективного засвоєння інформації	355
Стасєва М.А. Окремі аспекти історичного розвитку неформального професійного навчання в Україні	360
Стецюк С.А. Активна пошукова робота – найдієвіший шлях до вивчення історії рідного краю	374

формування готовності до особистісної взаємодії.

Висновки. Ретельна підготовка вчителя до уроку, врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів робить урок з природознавства з використанням інтерактивних методів навчання цікавим та ефективним.

Використання інтерактивних методів навчання на уроках природознавства в початковій школі допомагає досягнути триєдиної мети навчання: навчальної, розвивальної та виховної. При використанні інтерактивних методів навчання на уроках природознавства рівень знань учнів якісно та кількісно поліпшується.

Список використаних джерел:

1. Гальперин П.Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П.Я.Гальперин // Исследования мышления в советской психологии. – М.: Изд-во МГУ, 2005. – 248 с.
2. Интерактивное обучение: новые подходы // Відкритий урок. – 2002. – № 5. – 10с.
3. Пометун О. Интерактивні технології навчання: теорія і практика / О.Пометун, Л.І.Пироженко. – К.: Вид-во А.С.К., 2002. – 136 с.
4. Пометун О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання: наук- метод. посібник/ О.Пометун, Л. Пироженко. – К.: Вид-во А.С.К., 2004. – 192 с. <http://www.nenc.gov.ua>

Романенко Л.В.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри початкової освіти та методик
природничо-математичних дисциплін

Бойко О.Г.,

Магістрантка спеціальності «Початкова освіта»
Педагогічний інститут

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЕВОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У статті висвітлено актуальність проблеми професійної підготовки студентів – майбутніх учителів початкової школи до формування поняттєвого мислення учнів.

Ключові слова: професійно-педагогічна діяльність вчителя, поняттєве мислення учнів, надпредметна метадіяльність учителя.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні до підготовки висококваліфікованих компетентних учителів початкової школи у педагогічному вищому навчальному закладі висувуються нові вимоги, а саме: готовність до розробки нових видів, форм, методів та засобів навчання математики, зокрема формування поняттєвого мислення учнів. Педагоги і психологи вважають однією із головних цілей шкільного навчання формування в молодшого школяра наукових понять. Під впливом цього в дитини відбувається поступовий перехід від пізнання зовнішньої сторони явищ до пізнання їх сутності, відображення в мисленні істотних властивостей і ознак, що дає змогу робити перші узагальнення, висновки, проводити перші аналогії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблемою формування в молодших школярів наукових понять працювали відомі науковці: педагоги – Л. Занков, М. Скаткін, А. Усова; психологи – Л. Виготський, В. Давидов, Ж. Піаже, І. Каплунович, В. Крутецький, Н. Талізїна, Л. Фрїдман; математики – В. Серєда, Г. Фрїдєнталь; методисти-математики – Б. Архїпов, М. Богданович, П. Ердієв, В. Дрозд, Є. Лодатко та ін. Проблема наступності у формуванні поняттєвих структур мислення в навчанні математики вивчалася В. Гусєвим, Ю. Колягїним, О. Митником, О. Пішкало й ін. Науковці зазначають, що рівєнь математичної підготовки випускників початкової школи, найважливїшою складовою якої є розвиток поняттєвого мислення, не повною мїрою відповідає сучасним вимогам і не забезпечує достатньої бази для подальшого успішного оволодїння математичною діяльністю на наступних етапах. Проте, самє від розумїння математичних понять залежатимє не лише успішність школяра в навчанні, а і його інтелектуальний розвиток загалом. Самє тому вчитель початкової школи, має бути добре обїзнаним з такою системою математичних понять і готовим до її формування в учнів.

Мета статті: розкрити актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування поняттєвого мислення учнів.

Виклад основного матеріалу. Вивчення й аналіз причин низької якості засвоєння математичних понять дає підстави зробити висновок, що головною причиною встановленого факту є відсутність психолого-дидактичної та загальної методологічної підготовки вчителів шкіл до діяльності з формування понять. Ця підготовка не передбачається ні навчальними планами ВНЗ, що готують педагогічні кадри, ні програмами дисциплін психолого-педагогічного циклу, тоді як засвоєння шкільного курсу математики в сучасних умовах набуває особливої актуальності. Зумовлено це тим, що все більше спеціальностей потребують застосування математичних знань, умінь і практичних навичок. Ознайомлення учнів із математикою як специфічним методом світосприйняття, розуміння ними діалектичного зв'язку її з реальною дійсністю, уявлення про математичне моделювання тощо сприяють розвитку особистості, формуванню наукового світогляду школярів. Усе це спричиняє потребу переглянути проблеми математичної освіти, починаючи з початкової школи, і вдосконалити методико-математичну підготовку майбутніх вчителів.

Успішне навчання молодших школярів вимагає від учителя глибокого розуміння обсягу та змісту математичних понять, умінь давати означення основним поняттям, здатності правильно вибрати спосіб означення математичного поняття. Це пояснюється тим, що в початкових класах закладаються основи таких важливих понять, як число, величина, цілої низки геометричних понять, природничих об'єктів і явищ, котрі пов'язані певними відношеннями. Усе це вимагає від учителя наполегливої роботи з формування в учнів прийомів логічного мислення. Для формування таких прийомів в учнів учитель сам має ними володіти, а тому в процесі професійної підготовки він має вивчити і самі прийоми, і методику їх формування.

Оволодіння системою форм і методів навчання (методикою), передбачає оволодіння підсистемами форм і методів навчання – підсистемою викладу навчального матеріалу; підсистемою організації навчального матеріалу; підсистемою організації комунікації педагог – учень, у рамках якої здійснюється контроль за якістю засвоєння навчального матеріалу.

Найважливішим моментом професійної підготовки вчителів є спосіб організації навчання, що передбачає: організацію навчального процесу у ВНЗ відповідно до принципів навчання, що включає в себе: систему педагогічних задач, певним чином організований навчальний матеріал, педагогічну діяльність викладача, навчально-фахову діяльність студентів і комунікацію викладач – студент, студент – студент; введення в навчальний процес крім традиційних форм навчання (лекцій, семінарів, практичних і лабораторних занять, заліків і іспитів) – нетрадиційних форм навчання, таких як організаційно-навчальні ігри, тренінги, проблемні семінари, авторські майстерні, проектні майстерні і психолого-педагогічні дослідження.

У рамках діялісного аспекту професійно-педагогічна підготовка передбачає досягнення оптимального сполучення фундаментальних і практичних знань; спрямованість освітнього процесу не тільки на засвоєння знань, а й на розвиток мислення; вироблення рефлексивних, комунікативних, реалізаційних здібностей майбутніх учителів; вивчення процедур і технологій; розширення різного роду практикумів, інтерактивних і колективних форм роботи; зв'язок досліджуваного матеріалу з проблемами повсякденного життя. Діялісний аспект професійної підготовки вчителя початкових класів передбачає розгляд теоретичних знань як засобу вирішення практичних завдань, знайомство з сучасними педагогічними технологіями: колективний спосіб навчання, розвивальне навчання, індивідуально-орієнтована система навчання, теорія розв'язування творчих задач і ін.

Професійно-педагогічна діялісність вчителя початкової школи може бути визначена як надпредметна метадіялісність. Надпредметна, бо йому

доводиться викладати одночасно кілька різних предметів, збагачуючи знання учнів з кожного з них. А метадіяльність, оскільки йому доводиться здійснювати не лише навчальну, а й складну діяльність із формування й розвитку світогляду учнів, виховання в них культури спілкування, культури праці, культури навчально-пізнавальної діяльності, моральної культури тощо.

Морфологічний (структурний) аспект передбачає вдосконалення структури вищої педагогічної освіти. Структурна перебудова освіти як усередині університету, так і зовнішня – інтеграція з позаузівськими освітніми установами – вимагає більш детальної роботи з означення мети і конкретних завдань цього процесу, виходячи із соціально-економічних особливостей розвитку суспільства і системи освіти в сучасних умовах.

Розгляд процесу поліпшення професійної методико-математичної підготовки у світлі означених аспектів дозволяє уявити його цілісність. Виявлення пріоритетних напрямів сприяє здійсненню професійної рефлексії, допомагає педагогові побачити свою діяльність у контексті загальних процесів, що відбуваються у ВНЗ.

У працях науковців [1; 2; 3; 4; 5; 7] розкриті професійні особливості мислення вчителя, природні передумови, необхідні вчителю, його товарищів, самооцінку, здібність до емпатії, рівень конфліктності, привабливість роботи для вчителя і ін. Але професіоналізм сучасного вчителя, особливо вчителя початкової школи, окрім перерахованих якостей (доповнених, наприклад, толерантністю), вимагає й оволодіння ним іншими якостями.

Усе різноманіття професійно значущих характеристик вчителя початкової школи ми умовно об'єднали в два блоки: надпредметна компетентність і предметна компетентність. Розкриємо їхній зміст.

Надпредметна або позапредметна підготовка, тобто, в основному, психолого-педагогічна компетентність, включає: психолого-педагогічну

культуру вчителя; знання і врахування вікових особливостей; володіння різними педагогічними технологіями; знання нормативно-правової бази.

Предметна компетентність включає: знання й уміння, пов'язані з предметами, що викладаються; володіння методичними засобами структурної побудови конкретної теми з урахуванням її специфіки.

Щодо питання про пріоритети між компонентами професіоналізму доцільною є думка Л. С. Виготського про те, що вчитель має бути науково освіченим професіоналом і істинним учителем раніше, ніж математиком. Постановка проблеми першості є важливою, оскільки, наприклад, у викладанні математики молодшим школярам виникає чимало ситуацій, під час яких виникають суперечності між цінністю математики і цінністю розвитку дитини. У цьому випадку вчителю необхідно зробити відповідальний вибір, на чю користь розв'язати цю суперечність. Педагог-гуманіст завжди вирішить на користь дитини, а технократ - швидше на користь науки. Чим молодша дитина і абстрактніший навчальний предмет, тим більше проявляються такого роду суперечності.

Психолого-педагогічна культура сучасного вчителя не вичерпується знанням психологічних термінів і набором методичних прийомів. Такого роду культура пов'язана з умінням використовувати педагогічно освоєні психологічні засоби в різних умовах, відповідно до вибраної мети і освоєного змісту навчального процесу. Успішність освітнього процесу багато в чому залежить від того, наскільки вчитель усвідомлює, для чого, навіщо він записує новий термін на дошці і промовляє його з дітьми вголос, навіщо театралізує й обіграє з дітьми програмний матеріал. Наскільки він здатний відповісти на запитання: «В який період вивчення теми ці прийоми доречні, а коли зайві?». Або: «Використовувати наочність чи ні?» Якщо «так», то від чого залежить вибір їх різновиду? Яка головна функція оцінок і як ними користуватися, щоб не нашкодити? Вітчизняна і зарубіжна психологія має теоретичні відповіді на ці та багато інших питань. Знайомство з теоріями Л. Виготського, О. Леонтьєва, П. Гальперіна, Н. Талізінної, В. Давидова,

Дж. Гріндера та інших дозволяє майбутньому вчителю збагатити свою теоретичну підготовку. Завдання вищого навчального закладу – забезпечити доступність цих концептуальних знань для майбутнього вчителя.

Крім того, «специфіка педагогічної праці полягає в тому, що сьогодні педагог поставлений перед необхідністю творчо взаємодіяти з дітьми та перетворювати і вдосконалювати педагогічну дійсність» [6, с.302]. Це вимагає від учителя творчого мислення, готовності до інноваційної діяльності.

До так званої наочної компетентності вчителя також сьогодні пред'являються додаткові підвищені вимоги. Результатом кардинальних змін в освіті є різноманіття навчально-методичних комплексів і окремих навчальних посібників, педагогічних систем і технологій. У більшості випадків вчителю без достатньо серйозної наочної і методичної підготовки важко в цьому орієнтуватися і здійснювати вибір. Система професійної освіти має відпрацювати адекватні способи своєчасного рішення цієї гострої проблеми.

Висновки. Отже, необхідність модернізації структури і змісту загальної математичної освіти, способів і форм її організації; зумовлена потребою вдосконалення методики розвитку поняттєвого мислення молодших школярів; необхідністю поліпшення професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи до навчання математики.

Список використаних джерел:

1. Гураль Г. Специфіка професійної підготовки майбутніх учителів / Г. Гураль // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. Вип. 19. – Львів: Вид-во Львівського університету, 2005. – С.289-292.
2. Дубина А. Психологічні аспекти особистісно-орієнтованого підходу в підготовці вчителів початкових класів / А. Дубина // Матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості вчителя початкових класів». – Вінниця: ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського, 2005. – С.69-72.

3. Завіна В.І. Процесуальний компонент пізнавально-інтелектуальної компетентності майбутніх учителів початкових класів / В.І. Завіна // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. – 2006. – №16. – С.231-233.

4. Коломієць А.М. Формування психолого-логічних орієнтирів під час математичної підготовки вчителя / А.М. Коломієць // Наука і сучасність. Збірник наукових праць. Ч.ІІ. – Київ, 2009. – С.85-93.

5. Лук'янець І.В. Сучасні вимоги до професійних якостей вчителя початкової школи в контексті європейської інтеграції // Вісник Черкаського університету: Серія Педагогічні науки – Черкаси: ЧНПУ ім. Богдана Хмельницького, 2015. – Вип.72. – С.148-152.

6. Новікова В.В. Психолого-педагогічна готовність майбутніх учителів початкових класів до інноваційної діяльності // Вісн. Львівського ун-ту: Серія педагогічна. Ч. 1. – Львів, 2015., Вип.19. – С.300-306.

7. Савченко О.Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів // Початкова школа., 2011. – №7. – С.1-4.

Романенко Л. В.,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри початкової освіти та методик
природничо-математичних дисциплін

Опанасенко О. В.,
магістрантка спеціальності «Початкова освіта»
Педагогічного інституту

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Анотація. У статті здійснено аналіз практики підготовки майбутніх учителів початкової школи до розвитку творчих здібностей молодшого школяра.